

Խմբագրութեան Հասցէն՝ Тифлис. Редакция «Нор-Дар»
Համ. Tiflis. Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրութեան բաց է ամէն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից մինչեւ
2-ը: Յայտարարութիւնները ընդունուում են ամէն լիցիւններով:
Յայտարարութիւնները բաւին 2 կո. ընկնալով համար՝ կրկնապատկ:

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆ

«Նոր-Դար»-ին բաժանորդ են գրվում յուլիսի
1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը և վճարում են— 6 ր.

Հասցէները փոփոխութեան համար վճարում են
եօթը հատ եօթը կոպէկանոց մարկա:

Թերթը ամսարանոցում ստացող բաժանորդները
վճարում են 80 կոպ.

Յայտարարութիւնները ընդունվում են մի միայն
խմբագրատանը, քաղաքի կենդրոնում, պատահական ետե-
ւը. Տրոյիցի փողոցում Սամբա եկեղեցու հանդէպ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
Առաջին օրը դուրս գալով— Սուքիաս Սըր-
բազանի գրուածքի առթիւ:
Բրոն Եկոն.— Լուրեր:
Թղթ աղցօւ թիւնն են.— Ս.
Խաչքաղաք:
Քաղաք աղան.— Անգլիա, Թիւր-
քիա, Պարսկաստան, Սպանիա, Լուրեր:
Խառն լուրեր:
Հեռագրի ընկեր:
Յայտարարութիւնները:
Բանասեր աղան.— Մահմեդի
կեանքը:

Թիւրքի, 5 յուլիսի 1885
ՍՈՒԿԻԱՍ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ԳՐՈՒԱԾՔԻ
ԱՌԻԹԻՒՆ:

Լուսաւորչայ գահը մօտ երկու
և կէս տարի իւր Աթոռակալից
գուրի մնալով 1884-ի մայիսեան
ընտրութեան անյաջողութիւնից
ետոյ հայոց ազգը առանձին ան-
համբերութեամբ սպասում էր ան-
ցեալ ասորիկեան ընտրութեանը:

Երկու ամբողջ տարի մեր ժո-
ղովրդի միտքը զբաղեցնողը և մեր
գործերի մէջ գլխաւոր տեղ ըրու-
նող կաթողիկոսական խնդիրն էր,
որին դեռ չէր տեսնուած հետա-
քերթութեամբ հետևում էր ազգը:

Այդ խնդրի առթիւ ժողովրդի
մէջ լայնացան կուսակցութիւն-
ներ, երեսն եկան ձգտումներ, կա-
թողիկոսացուներ առաջարկուեցան,
որ անց

գրեթէ իւրաքանչիւր թերթ իւր
ընտրելին ունեցաւ, շատ ճշմար-
տութիւններ, բայց աւելի շատ
ստույթիւններ ու զրպարտութիւն-
ներ տարածուեցան, տեղի ունե-
ցան մրցումն, կատաղի կռիւ, ուր

անսահման ոգևորութեան հետե-
ւում էր յուսահատութիւն, և յե-
տոյ նոր ոյժով դարձեալ մրցումն,
կռիւ, դիմադրութիւն... մինչև որ
հասանք ապրիլի 21-ին, ամենայն
հայց կաթող. ընտրութեան օրին:

Այդ օրուայ ընտրութեան հետե-
ւանքին սրտտուրփ սպասում էր
իւրաքանչիւր հայ, որի սրտին մօ-

տիկ էր ազգային եկեղեցւոյ շահե-
քը:

Ազգի համար նշանաւոր այդ օ-
րը «Մեղուն» ձայնակցելով ընդ-
հանուրի ցանկութեան ի միջի ա-
յոց ասում է.

«Այսօր այն օրն է, երբ պէտք է հայ-
րապետական Աթոռի սգոյ քողը վերա-
նայ և նա ստանայ ազգի պատգամա-
ւորների միջնորդութեամբ և Աստուծոյ
անհատական լիակրօն իւր Աթոռակալը»:

Աստա՛հ լինելով ընտրութեան

յաջողութեան վերայ «Մեղուն»
անհամբերութեամբ սպասող ժո-
ղովրդին յայտնում է, որ.

«... մե. քանի ժամից յետ հեռագրի
ըր կատե՛ն մեզ ընտրութեան լուրը և
մենք ուրախ կը լինինք, որ ունենք ա-
պագայի համար արժանաւոր կաթողի-
կոս»:

Վերջացնում է «Մեղուն» իւր
խորհրդածութիւնները հետեւեալ
խելացի և գովելի յորդորով.

«Այս օրուանից մենք ամեն կարգի
հայրս, որ անձն ընտրելութեան հա-
մակողները դասին էլ պատկանելիս
լինէինք, որքան էլ կարծիքներով ու
ձգտումներով իրարից որոշուին լի-
նէինք, պէտք է մի կողմ թողնենք
այն, ինչ որ առանձնապէս մերն էինք
համարում և խմբուէնք միայն նրա
շուրջն, որ ընդհանրապէս մերն պիտի
լինի. Տարազէմ ճիւղերով չը պէտք է
այլ ևս ջլատենք մեր հասարակաց
գործը»:

Ի հարկէ մի փոքր քաղաքակր-
թեամբ ժողովուրդը և նրա մէջ
գործող և իւր կոչումը ճանաչող
մամուլը չը պէտք է տարազէմ
ճիւղերով ջլատէ այն գործը, որը
ընդհանուրին է պատկանում և
ամենքի համար էլ սուրբ պէտք է
լինի: Այդպէս էլ վարուեցաւ իւ-

րաքանչիւրը մեզանից անցեալ տա-
րուայ ընտրութեանից յետոյ: Մին-
չև ընտրութիւնը սրբան էլ որ
իւրաքանչիւրը մեզանից իւր ձգ-
տումներն ունէր և աշխատում էր
իւր պաշտպանած գործը առաջ
տանել, բայց և այնպէս ամենքս
էլ կատարեալ ընտրութեան ա-

ռաջ՝ խոնարհեցանք մեր գլխա-
ները, խմբուեցանք նրա շուրջը,
որին ս. Եղմիածնում ազգը ներ-
կայացնող ժողովը ընտրել էր:

«Մեղուն» այդ յորդորից յետոյ
զարմանք և ցաւ պատճառեց նոյն
լրագրում հրատարակուած Սուքի-
աս Սրբազանի կաթողիկոսական
ընտրութեան վերաբերութեամբ
համառօտ նկարագրի: Տագնապիչ
տպաւորութեան տակ կարգացինք

մենք Սուքիաս Սրբազանի «ճանա-
պարհորդական տպաւորութիւննե-
րը»:

Ինչ նպատակով է գրել Սու-
քիաս Սրբազանը ընտրութեան վե-
րաբերութեամբ իւր նկարագրի, և

«Մեղուն» քնն նպատակով է հրա-
տարակել այդ անպիտի մի ժամա-
նակում, երբ ազգն ակնկառուց
սպասում է ընտրութեան հաստա-
տութեանը:

Միթէ ընտրութեան վերաբե-
րութեամբ այդ նկարագրի գրուել
և հրատարակուել է ժողովրդի և
եկեղեցւոյ՝ շահերը պահպանելու
նպատակով, որպէս զի դրանք չը
վնասուին տարածուած և տարա-
ճուող զրպարտութիւններից, ինչ-
պէս ասում է «Մեղուն»:

Եթէ այդ ինչը միայն այդ հրա-
տարակութեան նպատակը, այն ժա-
մանակ պիտի զարմանայինք թէ
քննու հնչող ընտրութիւնից յետոյ,
հիմայ են աշխատում ջրել տարա-
ճուած և տարածուող զրպարտու-
թիւնները, քանի որ տարին տաս-
ներկու ամիս զրպարտութիւններ
կուտակուելով միմեանց վերայ ա-
հագին լեռներ են դարձել արգէն:

Սուքիաս Սրբազանին շատ լաւ
յայտնի պէտք է լինի, որ իւրա-
քանչիւր գործողի վերայ կը խօ-
սեն էլ, կը զրպարտեն էլ. քանի
զօրաւոր է այդ գործողը, այնքան
աւելի հակառակորդներ կուտե-
նայ նա, բայց, ի հարկէ, այսօր թէ
վաղը կը պարզուի ճշմարտութիւ-
նը զրպարտութիւնից: Մենք հա-
ւատացած ենք և գիտենք որ Սու-
քիաս Սրբազանը և իւր համախոհ-
ները շատ բանում իրաւունք ու-
նին արտնշալու իրենց հակառա-
կորդների վերայ, շատ բանում ի-
րաւունք ունին վերադարձուել
իրենց հակառակորդների վարմուն-
քից և արարքներից, բայց եթէ
Սուքիաս Սրբազանը եկեղեցւոյ
շահերին և նրա իրաւունքներին
ճշմարիտ նախանձախնդիր է, միթէ
չը զիտէ, որ զրպարտութիւնների
գէմ պաշտպանելու ժամանակը
հիմայ չէ: Ով որ մի փոքր իւր
ազգը և իւր եկեղեցին սիրում է
արդի փափուկ ժամանակներում
համբերութեամբ կը տանէ անձ-
նական վերաւորանքները և վի-
րաւորեալ խնդիրները հա-
մար չի զոհել այն ամենը, ինչ որ
մեզ համար թանկ պէտք է լինէր:

Մենք նեղանում էինք, երբ տես-
նում էինք, որ երեկուայ. աղանե-
րի անմիտ զրպարտութիւնները
ազգային եկեղեցւոյ, ս. Եղմիածնի,
միտարեութեան և բարձր հոգեւո-
րականների վերաբերութեամբ ըն-
դունելութիւն էին գտնում մա-
մուլի մէջ:

Սուքիաս Սրբազանը իւր գրուած-
քով տարածուած և տարածուող
զրպարտութիւնները չը ջրեց և,
եթէ այդ էր միայն իւր նպատակը,
ընդհակառակն աւելի նորանոր
զրպարտութիւնների և արգար զան-

գատների առիթ տուեց, իրեն
յարգողներին ցաւ պատճառելով
իւր հակառակորդներին ուրախաց-
րեց:

Մենք չենք ուզում Սրբազա-
նի գրուածքի բովանդակութիւնը
քննութեան առնել, արդէն նրա
ձեռ գառապարտում է նրա բո-
վանդակութիւնը: Եթէ ընտրու-
թեան համառօտ նկարագրի է Սը-
րբազանի գրուածքը, էլ քնն է նը-
շանակում սկսել եւս և վերջաց-
նել եւս: Իրեւ զուտ ճշմարտու-
թիւն է հրատարակում «Մեղուն»
այդ գրուածքը, այն ինչ նրա մէջ
շատ ճշմարտութիւններ ծածկուած
են մնում, շատ եղելութիւններ
թլպատուած, ամենքը և ամեն
ինչ գետնի վերայ ձգուած, որպէս
զի գրուածքի հեղինակը կանգնած
երևայ, և այդ աւելի լայնի կա-
ցուցանելու համար միայն դրվում
է նրա գիմացը իբրև հակառա-
կորդ՝ Թիֆլիսի թեմի պատգամա-
ւորը, կարծէք թէ միւսները գո-
յութիւն չունէին: Պէտք է ճշմար-
տութիւնը խոստովանելով ասած,
որ Թիֆլիսի թեմի պատգամաւորը
ընտրութեան պատրաստութիւն-
ների ժամանակ հետևող է եղել և
ոչ առաջնորդող. նա հպատակուել է
ընդհանուրի ձայնին, այսինքն՝ ա-
րել է այն, ինչ որ ինքը Սուքիաս
Սրբազանը և իւրաքանչիւր ընտ-
րող արել են: Դրա համար էլ
ընտրող ժողովը ընդհանուր ազգի
շնորհակալութեան արժանացել է,
որ խաղաղութեամբ և միութեամբ
կատարեցին ազգի համար այսօր
ամենանշանաւոր գործը:

Ո՛ր երկրում և ո՛ր ընտրութիւն-
ների ժամանակ հակառակութիւն-
ներ տեղի չեն ունենում, հակա-
ռակ ձգտումներ չեն երևան գա-
լիս: Մի դեռ անգարգացած, ցիր
ու ցոյս և իւր ամբարանական հո-
գեւոյ լայտնի ժողովրդի ներկայա-
ցուցիչները, ի հարկէ, Եղմիածնի
հաւաքուելով, բնական է, որ իրենց
հետ բերեն և տարբեր կարծիքներ,
միմեանց ներհակ ձգտումներ...
Այդ բանի վերայ ամենևին չը
պէտք է զարմանալ և այդ հրա-
պարակ հանել ժողովի և ընտրու-
թեան վարկը նուազացնելով:
Ընդհակառակն, պէտք է հիաց-
մամբ խօսել և պարծենալ օտարի
առաջ, որ մի այդպիսի ժողովը
զի ներկայացուցիչները օրինակելի
միութեան և իրենց շահերի գի-
տակցութեան ապացոյց են տալիս
հարկաւոր ըրողներ: Ահա այս բա-
նի վերայ պէտք է մատնացոյց ա-
նէր Սրբազան Սուքիասը և արհա-
մարելով ամեն ձրի զրպարտու-
թիւններ, պարծոնքով պէտք է լի-
շէր ժողովրդի առաջ ընտրողա-

կան ժողովի միութիւնը և մե-
հա՛հա փորձողութիւնը, ծածկելով
և այժմս մոռացութեան տալով
այն ամենը, որ մարդիկ իբրև մահ-
կանացուներ և հողեղէն միմեանց
հետ շփուելով միմեանց դէմ մե-
ղանչել են:

Եթէ Սուքիաս Սրբազանը իւր
այդ վարմունքը բացատրում է դե-
պի ազգային եկեղեցին ունեցած
անկեղծ սիրով, թող լսէ նա, թէ
անկեղծ հայրենասէրը ինչպէս է
վերաբերվում դէպի իւր ազգային
նշանաւոր գործը, որպէս զի եկե-
ղեցասէր հոգեւորական էլ իմա-
նայ թէ ինչպէս պէտք է վերաբե-
րուի դէպի եկեղեցւոյ պետի ընտ-
րութիւնը:

Ամերիկայում 1787-ին ընդհա-
նուր սահմանադրութիւնը նորից
քննութեան ենթարկուեցաւ, Թի-
լադէլֆայում գումարուած ազ-
գային ժողովի մէջ. անմիաբանու-
թեան հոգին մուտք էր գուծել.
կային այնպիսի պատգամաւորներ,
որոնք ժողովի վճռից զոհ չէին:
Այդ ժամանակ տեղից բարձրացաւ
ճերտուի Փրանկլինը և ասաց հե-
տեւեալը. — «Ես ընդունում եմ այս
սահմանադրութիւնը թերութիւն-
ներով հանդերձ, եթէ ունենար
էլ. պատճառ համոզուած եմ, որ
մեզ անհրաժեշտ է կառավարու-
թեան մի ձև, և աներկբայ եմ, որ
ամեն ինչ կառավարչական ձև լաւ
է, եթէ լաւ գործադրուի: Աներկ-
բայ եմ նոյնպէս, որ մեր սահմա-
նադրութիւնը լաւ կը պահպանուի.
մի քանի տարի բռնակալութեան
տեղիք չի տալ, միայն թէ ազգի
ապականութիւնը այդ չը պահան-
ջէր: Չեմ կարծում, որ մի օրիշ
որեւէ ժողով սրանից լաւ սահմա-
նադրութիւն կարնար հաստատել,
վասն զի երբ շատ մարդիկ են հա-
ւաքվում միացեալ կարծիքներից
օգտուելու համար, — հաւաքվում
են նոյնպէս և նախապաշարուած
ները, կրքերն և տեղական մաս-
նաւոր շահերը, և անհնարին է
դաւնում յառաջացնել մի կոտա-
րեալ գործ: Ես զարմանում եմ
մինչև անգամ, որ յաջողեցանք
այնքան մօտենալ կատարելութեան,
գուցէ Թիֆլիսի անգամ չը շուր-
ճանք, պատճառ որ նրանք ու-
րիշ բան չէին սպասում մեր նիւ-
տերից, եթէ ոչ աշխարհայնութեան
հեղափոխութիւն, և վստահ էին, որ
նահանգներն էլ երբեք չեն մօ-
տենալ իրար, բայց թէ միմեանց
սրտի մէջ գաղափարներն
Այդ ևս տալիս եմ իմ քուէն,
քանզի մի առաւել ընտիր սահմա-
նադրութեան յոյս չունիմ և մաս-
նաւոր մտքերս զոհ եմ բերում
ընդհանուր օգտին:

Ատենիցս գուրս նրա վերայ

լան չեմ խոսած և կուզեի, թէ որ
խոսուեցաւ այս յարգանքս մեր մէջ շարունակ
լինէ՞ր մենք մի անգամ որոշ միջոցառումս
յն խանութի մը մէջ մի անգամ ընդհանուր
հարկէն թէ որ անուշաւ մեր մէջ այն
ժամանակ խորը և պարզաբան որ անուշ
մտադրութիւնը մը ընդհանուր մարդ չը
գտնէ և այսպէսով ի չի բաժնայ այն
բարի յերգութեանը, որ ծագելու էր
մեր իրական խաղաղութեան միջոցառումը
«Երբ լինէ՞ր անգամ որոշ միջոցառումս
յն խանութի մը մէջ մի անգամ ընդհանուր
հարկէն թէ որ անուշաւ մեր մէջ այն
ժամանակ խորը և պարզաբան որ անուշ
մտադրութիւնը մը ընդհանուր մարդ չը
գտնէ և այսպէսով ի չի բաժնայ այն
բարի յերգութեանը, որ ծագելու էր
մեր իրական խաղաղութեան միջոցառումը

դեցողս պետի ընտրութեան նուիր
րակն գործին, եթէ նա անկեղծ
արտով սէր է տածում գէպի նաւ
Բայց ինչ ենք ստուծ. Սուքիսս
Սրբազանը իւր գրուածքով ուղե-
ցել է «Մեղուի» երկու տարուայ
սխալը ուղղելու—նա ընտրութիւ-
նից յետոյ է նրա կանգնեալը ա-
ռաջ բերում...

Ս. Ս.

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ԱՐԲԱՆԻՐԻՑ.—Յունիսի 27-ին այստեղ
հրդեհ պատահեց, բայց բարեբաղդա-
բար շուտով հանգրդին. այսուցան
միայն վեց տներ, Տեղիս տները ծած-
կուած են եղեղով և խոտով և բակե-
րումն էլ միշտ ահագին խորճերով
խոտ է գտնուում, այդ պատճառով հըր-
դեհից միշտ երկեղ կայ. Այժմ լուսն
ենք, որ ոտակալութիւնը կարգադրել
է բազմաթիւ գտնուած բոլոր խոտը տե-
ղափոխել գելից դուրս, իսկ տանը
պահել միայն այնքան, որ քան մի օ-
րում հարկաւոր է ինքն այս կարգա-
դրութիւնը իրագործել, այն ժամանակ
Արմաւիրը ազատ կը լինի հրդեհի եր-
կեղից:

Յունիսի 26-ին Կազմակերպ (Վերայի
շրջան) գելուց հրդեհ պատահեց, որ-
բնի զոհ գնացին 150 տներ բոլոր
կաշ կարաններով:

ՇՈՒՆՈՒՅ.—Տեղիս առևտուրը շատ
ընկած գրութեան մէջ է. ամենքը
գնաճատուում են պարապութեանցով, ա-
ռաւականները շատերը, որոնք ա-
ռաջ իրենց խանութից անգամ դուրս
չեն գալիս գնողներին կանչելու հա-
մար, այժմ ապրանքները բերել միա-
կին շալակած, իրանք էլ արշնըր ձեռ-
քին փողոց է փողոց, տնէ տուն ման են
գալիս մէկ քանի արշնըր քան վաճառելու
համար, Լաւ առևտուրը հացթուխե-
րն և մանաւանդ մսագործները կողմն
է.—Տեղիս շրջանը շատ անկարգ են
վարվում և վնասներ են տալիս բնա-

կիւններին, որոնք համարեայ ոչինչ չեն
կարողանում կարգին գնով փողոցում
առնել, որովհետեւ շարունակ ուղղակի
գելադրանքները առնում են և յետոյ
վանգ գնով վաճառում են:

«KABAZ» լաւագին ասելով թիֆլիսի
մարտական գտնուող ֆինանսների մի-
նիստութեան աստիճանաւոր գեներալ
Բաւլը Բարձրագոյն կառավարութեան
հրամանով ուղարկվում է Պարսկաս-
տանի և Աֆղանիստանի սահմանները հե-
տադետելու և Անգլիական երկրի
վաճառականութիւնը ուսումնասիրե-
լու: Ի միջի այլոց Բաւլին յանձնարար-
ւած է Կասպիական ափերի տեղեր
ընտրել ապրանքներ ամբարներու հա-
մար:

«Новое Время» լրագրից հաղորդում
է, որ այս օրերը զինուորական խոր-
հորդը վճռել է արտաքին գործերի
մինիստրութեան աստիճանաւոր զեպրտա-
մանտի ուսումնական բաժանմունքին
կից հիմնել արևելեան լեզուները իւր-
եւ, որտեղ ռուսաց ծառայողներն մէջ
գտնուող սպայները պէտք է սովորեն
արևելեան լեզուներ, որոնք մասնաւոր
են Վովկասում և ասիական Ռուսիայի
երկրներում պետական ծառայութեան
մէջ:

Որովհետեւ գելադրանքներ
բաժանումները շատ վատ են ազդում
ստորապետութեան վերայ, այդ պատ-
ճառով ներկայումս ներքին գործերի
մինիստրութեան մէջ հարց է դրութեց-
րած այդ բաժանմունքները առաջն առ-
նելու և այդ նպատակով, ինչպէս հա-
ղորդում է «Новое Время» լրագիրը,
մինիստրութիւնը հրահանգներ ուղար-
կեց բոլոր նահանգապետներին անյա-
պարտելու իրենցին հաւաքելու և
ուղարկելու վերջին հիմք տարիներում
կայացած բաժանմունքների մասին:

ՈՒՄԱՆԻՑ.—Ա. Բ. Արտադրանք մեզ
գրում է. «Նստ տեղերից գելում են
մեզ տեղեկութիւններ ստանալու տե-
ղիս երկրագործական և այգեգործա-

կան ուսումնարանի մասին: Բացի այն
մասնաւոր նամակներից, որ մենք գը-
րեցինք մեզ գելում անձինքներին, ա-
ւելորդ ենք համարում լրագրի միջո-
ցաւ հաղորդել զանազան գելներին մի քանի
հարկաւոր տեղեկութիւններ վերջի-
շեւ ուսումնարանի մասին:

Ուսման երկրագործական և այգե-
գործական ուսումնարանը պատկանում
է գելատնտեսական միջնակարգ ու-
սումնարաններին, և նպատակն է պատ-
րաստելու տեսականապէս և գործնա-
կանապէս գելատնտեսներ և այգե-
գործներ: Ուսումնարանի լիակատար
գաւազանացական շրջանը տեղում է
վեց տարի կամ ավելի ուղիղ ասել
հիմք տալի, իսկ վեցերորդ տարում
որ ուրիշ կերպով սովորում է գործնական
տարի, աշակերտները պարտաւորուած
են իրենց տեղ գտնելու մի օր և իցէ
կառուածի մէջ, գործնականապէս պա-
րապելու համար, որից յետոյ ներկայաց-
նում են ուսումնարանի վարչութեան հա-
շիւ իրենց գործերի և այլ հարցից իւ-
րոյ միայն կարող են ստանալ աւարտ-
ման վկայականը:

Ուսումնարանի ա. դասարանը ընդուն-
վում են 14—16 տարեկաններ, իսկ այ-
նուհետեւ իւրաքանչիւր դասարանի վե-
րայ աւելանում է մի մի տարի: Ա-
ռաջին դասարանն առաջն քննութեան
ընդունվում են նրանք, որոնք աւարտ-
ում են գաւառական քաղաքային ու-
սումնարաններում: Փննութեան են-
թարկվում են նրանք, որոնք որ ունեն
բնական երկու դասարանի համա-
պատասխան ուսումն: Ընդունելութեան
համար խնդրի պէտք է տալ ուսումնարա-
նի տեսչին, առաջ քան օգոստոսի 15-ը:
Ընդունելութեան քննութիւններն սկը-
վում են օգոստոսի 15-ից և տևում են
մինչև սեպտեմբերի մէկը:

Ուսման դպրոցում գելաւոր տեղի
են բռնում երկրագործութիւն, այգե-
գործութիւն, *) շերամապահութիւն,

*) Հաստատու տղերքներից տեղեկա-
նում ենք, որ այս ևս այգեգործութիւն
չպէտք անցնել այս ուսումնարանում,
այլ նրան կից բացուելու է հրկուց
կարգի այգեգործական ուսումնարան:

պարտկապանութիւն. գելատնտեսա-
թիւն և անոսապահութիւն, որ
վերայ առանձնապէս ուշադրութիւն
է դարձնում: Այս գելութիւններից ու-
սումնարանը բաւականապէս պատրաս-
տում է աշակերտներին, այնպէս որ
գործնական պարապմունքներից յետոյ
կարող են նրանք մեծ յաջողութիւն
գտնել իրենց ձեռնարկելի գործերում:
Ուսման առարկաները մէջ մտնում են—
կենդանաբանութիւն, մատենադաստի-
հանքաբանութիւն, ֆիզիկա, քիմիա,
օգրերութեանութիւն, բուսաբանութե-
ան, երկրաբանութիւն, հաշուապա-
հութիւն և օրէնսդատութիւն: Աւանդ-
վում է քաւականապի գերմաների
և լատիներէն, վերջինս առաջին երկու
դասարաններում մտնի:

Աշակերտները քաժանվում են.—գելի-
թութիւնը, թշուաւորները և երթելու-
ներ: Գիշերութիւնները վաճառում են ու-
սումնարանին 150 ռ. տարեկան և ստա-
նում են ամէն քան. իսկ երթելու-
ները վաճառում տարեկան 20 ռ. ու-
ման փող: Թշուաւորները ընդունվում
են նրանք, որոնք գէթ մի տարի գտն-
վում են ուսումնարանում և յայտնի են
իրենց օրինակելի վարքով և բաժան
մէջ ցոյց տաւած լաւազորութեամբ:
Թշուաւոր աշակերտները լուծում ըն-
դունվում են նորապէս և չորս հոգի
կովկասաբնակներից: Այս տարուայ
համար բացուելու է միայն 2 (երկու)
ազատ տեղ, ով որ կամենում է նշա-
նակելու Վովկասի ստիպանդանտ,
պարտաւոր է լեղիւր ներկայացնել այ
հասցիով:

(Его превосходительству господи
попечителю Кавказскаго Учебнаго
Об-руга. Въ г. Тифлисе).

Այս խնդրի հետ պէտք է ներկա
յայցնել ձեռնարկանը, ծաղկի և բուս-
բանութեան վկայականներ:

Ուսմանում ապրուստը աւելի մալու-
ն է, քան Ռուսիայի միւս քաղաք-
ներում: Միջակ ապրուստ համար բա-
ւական է 15—20 ռ., հաշուելով հա-
գուտի փողը: Այստեղի օգը չուրը
առողջարար և անփոխան է կողմացի
ներկա համար: Ով որ կամենում է ստա-
լի վ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՀԱՄԵԴ ԿԱՆԱՔԸ

Վաշնգտոն Իւլիսի
Ին.

Հարգաւոր դպրանք պատրուած.—Վաշնգի դո-
րակարները քաղաքագործութիւնները.—Ալի
միւսամարտութիւնը Մարտի 2-ին Յար-
ձակութեան քիւրդի վերայ.—Ալի միւսամարտի
դուռն է վերջնական.—Քիւրդի առևտուրը.—
Մարտի 2-ին Վաշնգի գելուց.—Նրա ամուս-
նութիւնը Վաշնգի գելուց և Ումա-Հարը
այլ կնոջ հետ:

Վաշնգի իւր աշակերտներին այն
ձապագութեան փոխարին վարձատ-
րելու համար, որին որ հանդիպել էին
նրանք Վեկիլայում, մի նոր արշաւա-
նի ձեռնարկեց, նրան յայտնի էր իւր
կուսակիցների աւարտարութիւնը, որ
սկսել էր գելութիւն նոյնպիսի միջև նրանց
դէպի իւր գործակն, որպիսի և Փանա-
տիկութիւնը:

Մեղինացեց համարեայ հիմք օրուայ
հեռաւորութեամբ Հայքայ անուն մի
նահանգ կար, որ վաճառականու-
թեամբ և երկրագործութեամբ հա-
րաւատացած հրէաներ էին քննվում:
Նրանց բարգաւաճ կարգաւորման մէկ
մասը բաղկացած էր հայաւայտ արտե-
րից և արմաւեայ արտեղծութիւնից, միւս
մասը՝ պարսկաւայտ արտեղծութիւնից, որոնք լի-
քին էին խաղաղութիւն և պատու-
պարտած քաղաքութեան քիւրդներով: Այս
նահանգի Հայքայ քաղաքն այն-
պէս հին էր, որ արաբական Աբու-Ճի-
դա պատմագրի վկայութեամբ Մով-
սէին անգամ յայտնի էր:

Հայքայեան նահանգի վաղուց ար-
դէն ապաստան էր եղում Վաշնգի
ձեռքով Մեղինացից արտուած հրէա-

ները և նրա վրէժխնդրութիւնից փա-
խած բոլոր թշնամիների համար: Այս
բոլոր հանգամանքներն, և մանաւանդ
նահանգի ձեռնարկեան և հարստու-
թիւնը ցոյց էին տալիս, որ նոր հա-
ւատի թշնամեաց դէմ բարգաւաճ պա-
տերազմի համար Վաշնգի կարող էր
դրանից յարմար մի զոհ ընտրել:

Հեղինակը եօթներորդ թուականին
տասնութիւն հազար հետևակ և երկու
հարիւր հիմնու գործով Վաշնգի ար-
շաւեց Հայքայի վերայ, Աբու-Ֆիկիւր,
Ալիւ, Օմար և միւս գելաւոր գորա-
պետները հետ միասին, նա ունէր եր-
կու դրոշմ: Մինչ վերայ արեգակին էր
նկարուած, միւսը վերայ՝ մի սև ար-
ծիւ: Այս վերջին հրահանգները էր Հա-
ւէրի ձեռքում:

Հայքայեան նահանգը մտնելուց յի-
տոյ՝ Վաշնգի սկսու էր ասպատակն
այնտեղի փոքրիկ ամրոցները պաշարե-
լով. նրանցից մի քանիսն առանց դե-
մադրութեան գելաթափ եղան, և
առնուցեաց իբրեւ Ալլահի պարգև. ամ-
րոցը անան էլ մարդարէն տրուեցաւ,
որ այնպէս քաժան, ինչպէս որ ասուած
էր վերեւում: Միւս ամրոցները, որոնց
պարսպներն ստուշէ պնդ էին և
պաշտպանները կողովէ՝ յարձակմամբ
պէտք եղաւ ստնել:

Այս փոքրիկ բերդը նուաճած՝
Վաշնգի խաղաց Հայքայ քաղաքի
դէմ: Դա պատասխանուած էր արտաքին
պատեհչեցողով և նրա Աւ-Կաթուս դը-
ղեակին, որ շինուած էր մի սեպ ժայռի
վերայ, անուրի էր համարվում, այս
պատճառով երաբայական ցելապետն,
Քէնան-Իր-Կաթուսին այնտեղ էր
պահած բոլոր իւր գանձերը:

Հայքայի պաշարումն իսկապէս անհե-
րի մինչև այժմ ձեռնարկած գործե-
րից ամենագլխաւորն էր: Նոր Վաշնգի
առաջին անգամ տեսաւ, ասում են,
նրա ամուր, իրոքիտ պարսպներն և
նրա դղեակն սեպ ժայռի վերայ հե-
տևում աղբութեան յորինեց:

Ով Ալլահ, որ տէր ևս Լիւն
երկրի և ամեն բանի, ինչ որ կայ
նրանց կամարների տակ, որ տէր
ևս եօթն երկրի և ամեն բանի
ինչ որ կայ նրանց մէջ, որ տէր ևս
բար ոգիները և ամենայն ինչ որ ըն-
դարձ մտորեցնում են ձանապարհէց,
որ տէր ևս հողմերը և ամենայն ինչ
որ նրանք խորատակում են և ցնդում
—աղաչում ենք քեզ՝ մատնել մեզ
այս քաղաքն և ամեն քան, ինչ որ
պարտականվում է սրա մէջ, ամբողջ
նահանգի հարստութեամբ հանդերձ:
Ներք մեզ օգնական այս ցնդելի դէմ
և հիւանդ՝ մեզ պաշարող վտանգների
մէջ:

Սե այս աղբութեան աւելի խորհրդաւոր
նշանակութիւն տալու համար Վաշ-
նգի սկսու երկրպագութիւն անել մի
բարձրաբերձ լերան վերայ, Մանսէլա
կոչուած քարուտ վայրում, և քանի
որ տեղում էր քաղաքի պաշարումն՝ ա-
մեն օր եօթն անգամ շրջում էր այն-
տեղ, ինչպէս որ սովոր են անել Քիա-
րէի շուրջը: Այս արարողութեան յիւս-
տակն համար նոյն տեղի վերայ և
մղկելով շինուցեաց յետոյ, որ շատ և
յարդի է բոլոր բարեպաշտ իսլամական-
ները աղաչում:

Բերդի պաշարումն երկար տևեց,
քաղաքը փորձութեան ենթարկելով
Վաշնգի և նրա զօրքի հնարագիտու-

թիւն և համբերութիւնը, նա մասա-
ւանդ որ նրանք դեռ հմուտ չէին ամ-
րոցների պաշարման արուեստին: Մեծ
նեղութիւն կրեցին նրանք և պաշարի
նուսգութիւնը, որովհետեւ արարների
իրենց շուտափոյթ մասպատակների ժա-
մանակ սովոր չէին բռնաւորութիւնը ա-
ռաստ պարհեղով: Իսկ հրէայք դեռ նը-
րանց գալուց առաջ քանդել էին բո-
լոր դաշտերն և կոտորել արմաւեայի
քաղաքի շրջակայքում:

Վաշնգի ինքն լաւաջ տալու յար-
ձակումը, իսլամականք պատուարներ
կանգնեցնել և քարէնից բարակներ
մատնելին պարսպին և վերայայն կա-
րացան մի խրամ բանալ պատի մէջ:
Բայց մի քանի օր շարունակ՝ նրանց
բոլոր ձեռքն ու թափը դէպի հերս խո-
րամուկ լինելով՝ քաղաքի մէջ իսկ էր
մղկում: Ներկորդ յարձակումը լաւաջ
վարել Աբու-Քիլի՝ մարգարէի գորակը
ձեռքում բռնած, բայց յամառ գուպա-
րումից յետոյ ստիպուցեաց իստ նա-
հանգիւ: Նրանց յետոյ գալով տուաւ
Օմար-Իր-Հաթաթ և մարտնչեց
մինչև գիշեր՝ նոյնպէս անյաջող: Զոր-
քոց անգամ գործողն էր Ալիւ, որին
Վաշնգի տուել էր իւր Գուլ-Ֆալալ
կամ հատու սուսերը: Սրբազան դը-
շակն Ալիւն յանձնեցին՝ Վաշնգի ա-
նուանեց նրան «Ալլահին և մարգա-
րէին սիրող և Ալլահին և մարգարէից
սիրուած մարդ» մանդ: որ իրիւղ չը
գէտ, և լինումն երբէք թիկնութե
չէ դարձնում:

Ի դէպ է լաւաջ բերել այստեղ Ա-
լիւ դէմքին և քարքին վերաբերուա-
լականութիւնը: Մարմնով նա միշտ
հաստի էր, բայց սրելակալով, լայնա-

լանդ և չափից դուրս ուժեղ. երեսը
զուարթ էր, կարմիր և լաւ մօրուքով:
Հեղահամբոյր բարձր ունէր, և սրամիտ
ու բարեպաշտ էր, և իւր անգուստ քա-
ղութեան համար կողմում էր «Ալլահի»
առնելու:

Սրբաբնական պատմիչներն այսառա-
նօք և անկարաւանութեամբ են նկա-
րագրում այս սկսելի հերոսի քաղաքա-
նութիւնները Հայքայի մօտ: Նա ա-
սում են, հազար ունէր մի կարմիր
պաշակ և շղթայակալ վերտ պահ-
պանակ:
Ալիւ երբ ընկերները հետ բարձրա-
ցաւ մի քաղաքի վրայ (Երա)՝ իւր
բամասի մօտեցում, վարակեց այնտեղ
իւր գորակն և երգում, առաւ, որ չը
պիտի իստ դառնար միւսի. որ դղեակը
չառնուէր, Զրէայք նրանց վերայ ըն-
կան նրանց հետ վաւերելու յետոյ: Զոր
գուպարած մէջ Ալիւ բռնաւորակ
կուր սկսաւ հրէքը: Աւ-Հաթաթ առաւ
նորդի հետ՝ և սպանեց նրան: Ալլահ-
հետ և լաւաջ եղաւ սպանուածի եր-
բային երբոր վրէժը հանելու: Սա էր
մի վրէժարի մարդ՝ կոկնալիւր զորս
հազար և գելին երկու շարժալով փա-
թաթում մի ամրակուս սաղաւարտ
որի վերայ շողողում էր մի մեծ աղա-
մանդ: Երկու իշտին կախուած ունէր
երկու սուսեր և ձեռքում՝ եռանդաւ
տէգ բռնած, իբրեւ երբեք անել: Որոշ
ները նախ աչքիով չափելուցին մէկը
մէկու և սպա միմարան արևելեան
ոճով իւրար օղջուցեցին:

Նս հմ Մարհար, սպառնալից ու
պից ցգալու և ահից պատերազմի
մէջ, ստաց հրէային
«Իսկ ես եմ Ալիւն դեռ որորանիս

նալ ուսումնարանի ծրագիրը. թող գիտնալ զայն հասցնուի. В. г. Уманъ. Киевск. губ. Воспитаннику Училища Зем. и садов. Б. Артазыану. Այնպէս ձեռք, որոնք պատրաստուելու կարողութիւն ունին, խորհուրդ կտանք, վաղորդք (առաջ) գալու պատեղ. մենք յանձնենք առնուել ձերկարար պատրաստուելու:

Շատ ցանկալի է, որ մեր գիւղականները ուշք դարձնեն այս արհեստի վերայ, որով կազմաւեն մեր երկրի արդիւնաբերութիւնը օտար աղբիւրի արշաւանքներէն:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ս. ՍԱԶՔԱՅԱՆ. — Վերոյիշեալ քաղաքի 600 տուն ունեցող քանակներէն եթէ նայինք ներքինապէս տեսակէտից կարելի է համարձակ ասել, որ հազիւ տասն տուն նախաձեռնել զինքնի մէջն լինի, մօտ յետոյ տուն յաւ դուռն լինան մէջ. մի յետոյ միջոյց դուռն լինան մէջ, իսկ մնացեալները հեծում են դռն ու պարտաւթեան տակ: Սրանց անգրաստի գրկաւոր արբիւր կազմում էն երկրագործութիւն, այդ գործութիւնն, ինչպէս զգուշ փառաւորականապաշտութիւն և մասնաւոր փառաւորականութիւն (10 տուն): Զորս հինգ տարի է որ պարտաւթի առաջին երկու աղբիւրներ շրջալիւսել լինալ է կրում բնութեան տարրերէն, վասն որոյ և փողովորդը հեղուկան աղբաւորութեան գրկին է ընկնում: Բայց դարձեալ ասելու արժէ, որ ամբողջ քաղաքում մի արքատ չես գտնի, որ փողոցէ փողոց, անէ՛ տուն շրջապայքը և մուրաք մի կտոր չոյ հայ, այլ այս դէպքում Սուրբիայցիներ մասամբ նմանում է Գերմանացուն, թէպէտ և ոչ նրանց նման հիմնովին բարեկարգում է իւր կարօտեալ եղբոր գործիւնը, այլ մի մասնաւոր ուղիւթ լինելից գուրի չէ թողնում նրան: Ս. Սալե ժողովուրդը ընդհանրապէս շատ խաղաղասէր է, տարիներ ընթացքներում մի կուռն, մի աղմուկի ձայն չես լսի փողոցներում, թէ և մեծամասնութիւնը:

մէջ իմ մօրից Ալ-Հալալաւ թատաք առնել կուռնուի: Երկուսիսն ստամբիւրներ մի վարկեւում են խառնարկներ երբայկան ընդիւ աւել: Նա կամենում էր, ասում են, հարկանել Ալիին, իւր երեք փայտերով, բայց Ալին առաջ միտքեց նրա հարուածը և յառաջ քրտ. թէ Մարհար կարացել էր դրսուել: Դուռ-Մարհար սուեղոր ձեղքեց նրա սաւաթը և թաղանցելով իւր քաջապաշտ սպաւորտի, կոխակալ լայնալի և պինդ գազաթի միջից, պատահեց նրա գլուխը մինչև ինչ իսկ ատամները: Վերջ խաբին թաւալուր գետին ընկաւ: Անուհետև հրէայք բերդի մէջ մեռան, և վճռողական յարձակումը ըստ կառու Ուսթիկ կոտորածի մէջ Ալիին ձեռքից շրթեցին վահանը, և նա մընայ անպատասխար, այն ժամանակ նա կորեց հանեց ծղիւնները վրայից մի գլուխ և մինչև կուռն վերջը տարաւ նրան իբրև ասպար: Այս գործի մասին վարում է Մահմեդի սպասուորն Արուսթի, ասելով թէ «նա և իմ եօթն ընկերներս փորձեցինք յետոյ վերցնելու այդ դուռը, բայց չը կարացանք» *):

Բերդի առնուելուց յետոյ բոլոր մասնաւորները:

*) Այս հրաշալի անցքի վերայ լրջօրում է և Արուսթի պատմարարը, Գլ. 24: «Արուսթի, նկատում է ձերք տեղեկացին, արհեստահար էր, բայց ուր է երաշխաւոր Արուսթի վրայու լինանը: Մենք ևս ընդունում ենք մեծամեծ պատմարարի կասկածը. սակայն ինչ կը լինի առհասարակ պատմութեան հայր, եթէ այսպէս խոսիլ քննելու լինիք արհեստահարի վրայ լինելը»:

Թիւրք սոր արտարար է վարում գէշ իրենց ընտանիքը: Ամբողջ քաղաքը կառավարում են մի քանի անձինք, որոնց խղճին յանձնուած է քաղաքի յառաջադիմութիւնը և բարեկեցութիւնը: Ռաւանարկութիւն, գործութիւն, մանաւանդ մարդաստանութիւն գրանք հաղապարհ երկուքն են, երկուստարգրութիւն ներսնոր, գաղափարներով, ձգտումներով դաստիարակելու է Այս արտաքին լինելուց յետոյ լինէ՛ մտածում Ս. Սալե քաղաքի հասարակութիւնը որ ազգային ամեն բարեկեցութեանց մասնակցում է օրակարգութեամբ, միթէ արդարեւ նա չը պէտք է դալ իւր հայրենակիցների վրայ, նա չը պէտք է միջոցներ ձեռք առնէ լինելու անցնելու իւր պանդուխտ եղբայրների դրութիւնը: Բայց գոցէ հարցմէք թէ ինչ միջոցներով կարելի է երջանիկ վիճակի մէջ դնել ժողովուրդը, բարեկեցիկ նրա գրութիւնը: Նա կը պատասխանէ. «Հիմենցք մի երկրորդութիւն կամ յարութիւն տուէք լուսանկար պ. Պատեմականի հիմնում ընկերութեան, կազմակերպեցէ՛ք խնայողական գանձարաններ, հաստատեցէ՛ք գիւղական բանկեր, հիմենցէ՛ք ցորենի շրիմարաններ, որ ժողովուրդը միշտ ստիպւած չը լինի ուրիշներ օգնութեան դիմելու և վերջը վնասուելու: Այս է ձեր վարչաց մտածած բոլորը, բնական է, միջև երբ Սուրբիայցիներ իւր դուռն քրտնեղով աշխատած կուռքներ ուսուցանելու լինեն: Նույն համար ձեր գլուխնարաններում աւարտած ընդունակ աշակերտներ պէտք է ընդ միշտ զոհ գնան ժողովուրդին տգիտութեան, միթէ՛ անկարելի է վերոյիշեալ կազմակերպել ընկերութեան միջոցներով ուղարկել նրանց դասնալան մասնագիտական ուսումնարաններ աշխատանքի ունենալով որ ձեր բոլոր կեանքը կախում է երկրագործութիւնից և աղբաբերութիւնից: Որ են ձեր քաղաքային և երկրեցային խնդր գումար, ներ (2000), լինէ են ամում բանկերում և կամ մասնաւոր մարդկանց ձեռքերին, միթէ՛ դժգոհար է այս դումարի մի փոքր մասն: Եւ զոհել վերցնելու նպատակներ համար: Նույն համար

ուսանելի և շտեմարաններ մէջ սկսան խաղաղելու Բենսն տոհմագետի գանձերը, որոնք իւր թէ արտադրէ և պահուած, բայց օրին չը գտան, և Արահմեդ հարցրեց նրան, թէ որտեղ էր թաքցրել ձոխութիւնը: Պատասխանեց, թէ բոլորը ծախուած էր գործի պահպանութեան և պատերազմական պէտքերի համար: Բայց և այնպէս նրա անհատարարութիւնը մին մասնութեամբ ցոյց տուաւ միտքանոցը: Սակայն ի յայտ եկած հարստութիւնները մեծամեծ ակնկալութիւններին չէին համապատասխանում: Ուստի Մահմեդ, տանջուած սպաւաւորութեան, վերադառնալով քաղաքից, որ ցոյց տալ մնացելու քանակներ տեղը, հրէց իշխանը կամ չէր կարող, կամ չէր ուզում մի բան տեսնել, և մասնաւորապէս մէկ իշխանական վրէժխնդրութեանը, որի եղբորը նա սպանել էր պարսիկ վրայից գլուխը: Երկուստարգրութիւն գլուխները տուեցին մէկ հարուածով նրա գլուխը կտրեց **):

Հարցան մէջ Մահմեդ քիչ մնաց որ մեռնէր հրէաների օխտաբարութիւնը: Մի օր նա ուտելու բան խնդրեց, և նրան մատուցին մի գառն թիակ: Կտրեց բերանի մէջ գառն թէ՛ չէ, մի անսխալորժ համ առաւ և թքեց, բայց նոյն

*) Հարարեան նահանգի հրէաները մինչև այս օրս էլ յայտնի են Արարիկում: Բենի-Հայրա անուամբ, և կազմում են երեք ցեղ Բենի-Մեհաբադ, Բենի-Հալան և Բենի-Անալան, անկախ չէլիներ վարչութեան տակ: Սուեմի, թէ այժմ նրանք կարողանան իրենց տակալութեամբ են գրաւուած: Niebauer. V. II. թ. 43):

գուր և ձեր քահանայք միտքանութեամբ չէք մըրում ժողովուրդին ծուծըն ուսող սնտկապաշտութեանց դէմ, որ ամենանշանկ և քաղաքի ծաւալութեան համար, և երբէմն էլ ինքնահնար ակնորդ օրենսդատարութեանց համար տասնակներ է վատնում այս նեղ ձգնաժամում, իսկ քահանայի ձեռքը տասն կողմից դնում: Միջև երբ նրանք պէտք է ապրիւնեն Սալեում, չէ որ Սալեում ինքն ասում է. «Ինչ վերայ ցոյց դեր, բայց և ինքը չը ծուլանա»: Ուրեմն եղբայրներ այս բոլոր բաներից յետոյ լինէ՛ մըրնում մեղ անելու, եթէ ոչ միանայ սրտով, հոգով և նպատակներով և գործելու ժողովուրդին և նոյն իսկ ձեր բարբորութեան համար էլ, հաստատ համագործ լինելով որ աշխարհի վերայ չը կայ ոչինչ: անկարելի բան, եթէ միայն կայ սիրտ, կամք և աշխատանք: Կոտ. Մերմի:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆՊԻՆԱ. — Բերլինի անգլիական դեսպան լորդ Մալթար կանչուած է Լոնդոն: Լորդ Մալթարը կանչուած է խորհրդակցելու նրա հետ անգլո-գերմանական յարաբերութիւնների մասին: Թէ կանչուած են և անգլիական օւրիդիսպաններ Լոնդոն, յայտնի չէ դեռ: սրանից եւրոպացում են, որ նոր առաջին միջնորդ ցանկանում է նախ և առաջ մանկութեան գերմանական կառավարութեան հայեցողքները հետ ժամանակակից մեթոդային բարդարկարութեան ամենանշանկաւոր հայեցողքին: Հետ. Թէ որ աստիճան չոր միջնորդը չը համաձայնեցէ իւր գործողութիւնները գերմանական կանցցիւրի հայեցողքների հետ, ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան: Անգլիական պահապանական մասնուր գրիթէ միաձայն խոսում է յօգուտ հաստատուն և օրոշ կապերի մի քանի ամենաուրեցի պետութիւնների հետ, և ընդ սմին մասնաւորաց լինում Գերմանիայի վերայ: Բայց միևնույն ժամանակ պահպանողական բանակում հասկանում են, որ

բուլգին էլ մի սուր ցուց դառն իւր մէջ: Նրա աշխիւրտները մին Բաշար, որ անելի էր կերած նոյն ժամայն ընկալ մեռած տոնգալով, Այն ժամանակ ա՛հ ու սարսափ տրեց ամենքին և մանրակրկիտ հետազոտութիւններից յետոյ լինեան էլաւ, որ գառան միւր խորուրդն էր Ալի ձեռքով սպանուած Մահար հոկայն բորձ աղջկին Զէնար գերուհին: Նրա նրան Մահմեդի տուգն բերել և մեղադրելին, թէ թողն էր գրել կրակուրի մէջ, նա համարակ խոստովանեց ամեն բան, արգարաց ինքով իւր արարածներ իբրև մի նեւրել վրէժխնդրութիւն այն ամեն չաբան փոխադէն, որը հասել էին Մահմեդին ձեռքից նրա աղբին և տոհմին: Այս կարծում էին, ասաց նա, որ եթէ դու իրաւ մարգարէ ես, վտանգեալ առաջուց կիմանաս, իսկ եթէ լոկ արաբական գորավոր ես, կը մեռնես, և մենք կաղապարենք քո խոսքերը: Այս անվիշեր կեց լինումն տարբեր են պատմում արաբական պատմիչները: Ոմանք ասում են, թէ նա թողնեց մեռնող Բաշարի աղբալանց վրէժեան մատուցեցաւ: իսկ այլք, թէ իւր գերեզմանութեան համար թողնութիւն ստանալով Մահմեդից տուն վերադարձաւ անպատիւ:

Արաբացի հիւնիսիները գրեթէ ոչ մի դէպք չեն յիշատակում Մահմեդի լինելը: Մահմեդը մահացաւ մի օր և հաջորդապես մահացաւ այդ առթիւ: Այս անգամ նրանք վրայուցին, թէ գառան թիւնաւորում թիակը խոսելու չնորհ էր ստացել, վտանգեց գերաշնչելով մարգարէին: Եթէ այդպէս էր իրար, ու

այնպէս հիշու չէ նոր կարենետի համար ցանկալի համաձայնութիւն կապեցին: Գերմանիայի հետ: Բերլինի թղթակից «Morning Post» լրագիրը խոսելով այս առարկայի մասին, նկատում է, որ անգլո-պետական դաշնագրութեան գծաւորութիւնը գլխաւորապէս կայնում է նրանում, որ չի կարելի երաշխաւոր լինիլ գերմանական կառավարութեան առաջ այն բանի մասին, որ Անգլիան մի յայտնի ժամանակամիջոց կը կառավարուէ այնպիսի մարդկաների ձեռամբ, որոնք որոշ ու պարզ հասկացողութիւն ունեն առաջուրի նպատակների մասին և իւրօք մտադիր են ի կատար ածել ներքին լրագրութեան «Morning Post» լրագրի թղթակիցը աւելցնում է, որ նա խիստ լինեց աւելցնում է, որ երկպառակի հարցը արժանաւոր կիրպիւր վճռուէ, բանի որ Գերմանիան համոզուած չի լինիլ նոր կարենետի յարաւորութեան մասին:

Թիւրքիստան. — «Times»-ին հաղորդում են Վ. Պոլսեց, որ վարչութիւնները խիստ անհանգիստ են Մոնաստիրի և նրա շրջակայների իրենի վիճակի մասին: Այս նահանգը ամենաաղաւթիկը գերութեան մէջն է գտնվում: Հայալատար աւազակափառ Ապստոլանս երեսուցել է իւր բազմաթիւ խմբով Կաստրի շրջակայքում, յալիշտուում է հարուստ փառաւորականներին և յետոյ նրանց վրիպանքի համար մեծամեծ գումարներ է պահանջում: Մերձակայ քաղաքների գորապետներին հրամայում է գնդապետներ ուղարկել և պաշարել աւազակներին, բայց իրենց թղթակիցը 8 ամսով չը ստացող գնդապետները սկսեցին իրենք ասպատակել գիւղեր և կատարել ամեն տեսակ յարաբերութիւններ: Ամբողջ Սալեիկի նահանգը, ի բայց առնելով գուցէ իրեն Սալեիկը, դարձել է աւազակաց րոյն: Զինուորական նահանգապետը Հասան իշխան բազմաթիւ կուռններ ունեցաւ աւազակների հետ, շատ մարդիկ կորցրեց, բայց չը կարողացաւ ոչ մէկ աւազակին բռնել: Անդաւակները լինել և աղբաւորութիւնը հասել են ամեն

լինում լինել շատ ուշ էր խօսել, որովհետեւ մարգարէի կերած տեղն արդէ կարացել էր նրա ամբողջ կեանքը լինաւորելու: այնուհետեւ նա ստեղծանք իւր ցանկ խալիքից և իւր վերջին ժամերում հաղաւորում էր, թէ սրտի երակները լինում էին Հայրարեան թողնից:

Միւս գերուհին՝ Սաֆիան, որ Զէնարից աւելի հիմք ունէր վրէժխնդր լինելու, նրա պէս խիստ չվարուցաւ Մահմեդի հետ, թէ և փոքր լինէ առաջ իւր հարմարութեան համար սպանուած Բենանի ամուսինն էր և նրա հայրն էր Բէնի-Վորադեան ցեղի առաջնորդը: Իրեն-Ահար, որ իւր եօթն հարիւր տոհմակիցների հետ մահ էր ընդունում Մեղիներին հրապարակի վերայ, ինչպէս որ տեսանք վերաւում:

Այս Սաֆիան մի գմայլական գեղեցիկ էր: Ուրեմն և զարմանալի չէ, որ նա հինգ առաջին անգամից գրաւեց Մահմեդի սիրտը և սա էլ, ըստ իւր սովորութեան, կամեցաւ իւր հաւանք մտցնել նրան: զարմանալին միայն այն է, որ կինն էլ յօժար էր այս վիճակի ընդունելու: Ասում են, թէ մի օր, երբ Մահմեդ դուր քաղաքը պաշարելու վրայ էր, Սաֆիան մի երազ է տեսնում, իւր թէ արևն ցած իջնելով, գալիս նստում է նրա գոգն վերայ: Առաւօտեան, երբ նա պատմում է երազն իւր Բենան ամուսինին, սա մի ապաստել է տալիս նրա երեսին և գուցէ է. «Ով կին. դու խօսում ես առականերով արաբական գորավորի վերայ, որ մեղ պաշարել է, Կնոջ կրաւր կատարում է, քանից Մահմեդ

տեղ վերին աստիճանի, այնպէս որ եթէ Գուրը ձեռնամուկ չի լինի կառավարական անհրաժեշտ վերանորոգումներին, շատ տխուր հետևանքներ կսկսի սպասել:

ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆ. — Թէհրանից գրում են, որ Կ. Պոլսի պարսկական դեսպանը Շէյխ-Մոսաին-խան-Մոսին-ու-Մոնիկ, որ այժմ գտնվում է Թէհրանում, պետի թողնէ պարսից մայրաքաղաքը և գնաց Բերլին Ռուսիայի վերադառնալու: Այս առաքելութեան նպատակն է. 1) Մոսին-խանին յանձնուած է ուղղակի լուրարեութիւններ ձգել Պարսկաստանի և Գերմանիայի մէջ պարսկական դեսպանութիւն հաստատելով Բերլինում: Այս պաշտօնը կը յանձնուի Սերգա-Ջեվադ-խանին, որ պարսկական գործերի հաստատարատար է Վ. Պոլսում: 2) Մոսին-խանին յանձնուած է նմանապէս խնդրել գերմանական կառավարութիւնից գերմանական սպանիւր-թիւններ ուղարկելու պարսկական կառավարութեան դասագան պաշտաների համար: 3) Բացի սրանից, Մոսին-խանին յանձնուած է հաճախել Գերմանիային միաւորուելու Անգլիայի և Ռուսիայի հետ, որոնք առաջարկութիւն են աւել միջնորդ լինելու: Պարսկաստանի և Տաճկաստանի մէջ տաճկապարսկական սահմանագիծ կանոնաւորութեան հարցն մէջ (Սոսուր): Մոսին-խանին կուղղելից Բերլին նրա ամենամօտիկ գործակաճները մէջը, Մեհմեդ-խանը:

ՍՊԱՆԻԱ. — Յունիսի 14-ից հաղորդում են Մարգրիդից, որ հեռագրական հաղորդակցութիւնները Սպանիայում ստատիկ դժուարացած են ամենօրեայ կուրձակների պատճառով: Իսլանդի ստատականում է Կատտին, Մուրցի և Վալենցիա նահանգներում: Նա յանկարծ երևաց և Տոլեդոյի գնդապետական ուսումնարանում, որտեղ հենց առաջին օրը 9 դէպք պատահեցաւ, սահներ նոյն օրը արձակուելու: Իրենի վիճակը Մարցիայում ստորադիւր է, և բնակիչներն չուն շարունակում է իւր Մուրցիայի նահանգապետի խորհուրդը չը

պատշաճաւոր արագութեամբ նրա հատար լիթելով, տակալին Հայրաբից չեղած, ամուսնանում է նրա հետ: Ներանց հարստները տեսնում է վերադարձ ժամանակ Ալ-Սահար գիւղում, որ զօրք լինանել էր երեք օրով: Մարգարէի ամուսնացումը աշակերտներից մին, որ և նրա սենեակապետն էր (marshall of his household), Արուսթի, սուրը ձեռքում ման է գալիս հարսնական վրանի շուրջը: Սաֆիան գառնում է Մահմեդի ամենասիրելի կիններից մին և դեռ նրա մահից յետոյ ապրում է քառասուն տարի այրութեան մէջ:

Վերոյիշեալ ամուսնութիւններից դատ որոնք ըստ սիրոյ էին եղած, Մահմեդ վերստին մի կին է առնում, բայց այս անգամ ըստ հաղուի: Երկուսն վերադառնալիս նրան յայտնում են մի ուրախ լուր, թէ միւս վրայապահներ էլ յետ էին եկած Հարկաւորանի տարրից: Նրանց թուում էր մի սիրուն երեսունամեայ տղայ կին, որի տմուկնին, Արգալլահ, վախճանած էր նժդհհուութեան մէջ: Նրան տմեկը կուցում էին Օմմ-Հաբիբ, այսինքն՝ Հաբիբի մայր, որովհետեւ նա այս անուամբ մի աղջկի ունէր: Նորեկ տղան Մահմեդի ամենաշահուր զնունւաւ: Արուսթիին դուստրըն էր, և Մարգարէի կարծում էր, թէ դստեր հետ պատկուելով, լինելու հօր լինանութիւնը կ'ամրապնդէ:

Այս ամուսնութեան յուրս տունը իսկ Արուսթիան գուցէ է. «Վկայ են երկինք. այդ ուղտն մի այնպիսի ըմբոստ ուղտ է, որ նրան կարող չէ սանձահարել ոչ մի պիւղոց»:

(Վր շարունակուի)

կայացաւ, որովհետեւ խորհրդակցութիւններէն ոչ մէկը չեկաւ նստին. այս պատճառով կառավարութիւնը արձակեց ծառայողներէն յոյս խորհրդակցութեան անդամներին: Մի քանի օրով Մուրցիայում մեռան 3 հասակակից փոքրիկներ: Շատ բժիշկներ կարծում են որ խորհրդակցութեան գլխավոր պատճառն է գետերէն հեղհեղումը: Սպանիայի գանձարանի արտադրութիւնը 11 ամսուայ ընթացքում հասնում է 24 միլ. պղնձի (պղնձ—1 ր. 50 կ.): Մուրցիայի ստացած վերջին տեղեկութիւններէն նշելով խորհրդակցութեան հարցը մեզ հասած է Մուրցիայում, բայց ստատիկանում է վարչակարգութեան Արխիմանդիտ: Արանտուցում, որ 10 վերստ հեռու է Մուրցիայէ վերջին օրերում 104 մարդ մեռան խորհրդակցութեան արդիւնքը որ սա չը լուծուած կտորած է: Արանտուցում ընդամենը 4000 բնակիչ է համարուում:

«Standard» հաղորդում է իրեն լուր, Շանայից ստացած, իրեն լի առատական և կորեական կարավարութիւններէ մէջ բանակցութիւններ են լինում գաղտնի դաշնագրութիւն կապուած, որով ճանաչուի Ռուսիայի հովանաւորութիւնը: Կորեայի վերայ և Տիւմեն գետի լողորդութեան ապաստութիւնը:

Մուրցիայի յունիս 20 ից հեռագրում են «Berliner Tagblatt»-ին, որ այս օրը Ալֆոնս Թագաւորը արանց միջնորդներէն տեղեկութիւն տալու, մի աշակցի ուղեկցութեամբ գնաց Արանտուց, որտեղ խիստ տարածուած է տարափոխիկ ցարը: Մուրցիայի նահանգապետը և քաղաքագլուխը Թագաւորի ճանապարհորդութեան մասին խմբակով շտապեցին նրան հետեւել: Ճաշից յետոյ Թագաւորը վերադարձաւ պալատը: Առում են, որ այս ճանապարհորդութիւնը լիարժէք միջնորդական ճգնաժամը անխառնակ է:

Վիեննայի «Politische Correspondenz» լրագրին Լոնդոնից, յունիս 11-ից, գրում են հետեւեալը: Վերսալ բանակցութիւններէ և ամեն տեսակ դժուարութիւններէ յետոյ վերջապէս կազմակերպուեցան ճոր պահպանողական միջնորդութիւնը: Շատ դժուար է փոքրամասնութիւնը գործ կատարել, բայց պ. Վալդստեյնը վերջապէս բաւականաչափ հաւաստիացրեց լուրը Մալիսիւրիին մեր կուսակցութեան վարմունքի մասին դէպի ճոր կառավարութիւնը: Մինչև ներկայ պարագիծնական նիստերի վերջը մտադիր չէ կառավարութիւնը ոչ մի օրէնսդրական առաջարկութիւն անել պարագիծնական, միջնորդութիւնը կը շտապէ վերջապէս ընթացիկ գործերը և ապա փակել պարագիծնական միջնական ընտրութիւնները: Ենթադրում են, որ ժողովրդի նիստերը կը փակուին յունիս վերջը կամ օգոստոսի սկիզբը: Այն ժամանակ կը բացուին ճոր միջնորդութեան ձեռքերը և կարող կը լինի սկսել ճոր նոր արտաքին քաղաքականութիւնը: Ինչպէս յայտնի է, այս քաղաքականութիւնը հիմնուած է Գերմանիայի և Աւստրիայի հետ մոտաւորութեան վերայ: Բայց այդպիսի մոտաւորութիւնը կարելի է ճոր, ամենայն թշնամութիւն չի լինի Ռուսիայի դէմ, ուստի, ինչպէս ասում են, լուր Մալիսիւրիին և լուր Բանդուր Զերինը ցանկանում են ամենեւ առաջ վերջացնել ափսոսանքն առհասարակ: Նրանք չեն պաշտպանել Հնդկաստանը Ռուսիայից խաղաղարարական միջոցներով, այլ կաշկռատին այնքան ամբարշել Անգլիայի դրութիւնը Ռուսիայում, որ Ռուսիայի համար այնքան քիչ հնարաւոր կը

լինի դպրակ անգլիական զօրութիւնը Հնդկաստանում, որքան Ֆրանսիայի համար անհնար է դրդել Գերմանիայի զօրութիւնը Եւրոպայում: Ինչ որ կը վերաբերուի Մալիսիւրիին քաղաքականութեան նկատմամբ, նա կաշկռատէ ամբարշել Անգլիայի վնասը այս երկրում, բացարձակ պատասխանատուութիւն ընդունելով ճոր վերայ եզրակացական կառավարութեան գործողութիւններէ համար և այստեղ թողից բաւական զօրք կարգը պահպանելու և Մալիսիւրի արշաւանքին գերազանց համար: Լուր Մալիսիւրիին կարծում է, որ այդպէս գործելով, նա պաշտպանութիւն կը գտնէ ինքան իմաստակարար կողմից: Մի խոսքով ճոր առաջին միջնորդը կաշկռատէ ապացուցանել երկրին, որ կաղաղութեան իսկական բարեկամները — պահպանողականներն են, որոնք վճարակալէս կը գործեն և չեն հասցնել երկրից արդիւնքը ստորութիւններին և այն չեղարկութեան, որին հասցնին նա ռազմատնիկները, բարձրացնելով նրա դէմ յոյս տեղութիւններին, մինչև անգամ Ֆրանսիային:

Լոնդոնից «Neue Freie Presse»-ին հեռագրում են, որ որպէս թէ, անգլիական կարիքները ուղարկելու առաջ կառավարութեան ծանուցագիր, որի մէջ յայտնուած է ճոր պատրաստականութիւնը շտապ վերջացնելու աղաչական սահմանափակում: Լուրը են տարածուած նմանապէս, որ ներկայ տարուայ արշաւը կը կայանայ լուր Մալիսիւրիին տեսակցութիւնը ինքան իմաստակարար հետ: Նոր կարիքներ շտապանքները օտարակցականութեան մօտեցում Գերմանիային, այն արդ, որ Անգլիան միանայ եւրոպական դաշնագրութեան հետ:

Բրիստոլի քաղաքում հրատարակող «Nord» (Հիւսիս) լրագրից, որը առատական տարաքին գործը միջնորդութեան մի թերթ է ճանաչուած Եւրոպայում, խոսելով Ռուսիայի և Գերմանիայի փոխադարձ յարաբերութիւններէ և այն փոփոխութիւններէ մասին, որոնք կաւորող են առաջանալ այդ յարաբերութիւններէ մէջ, շատ արտասահմանեան լրագրերին կարծիքով, Գերմանիայի կառավարութեան առաջնորդ փոփոխումը, հետեւեալ հետաքրքրական դատողութիւններ է անում: Շատ լրագրերին գտնադրան կարծիքներ են յայտնում այն հետեւեալներէ մասին, որոնք կարող են ծագել Գերմանիայի մէջ տեղի ունենալիք կառավարական փոփոխումը, որովհետեւ ապագայ գերմանական կայսրը համակրում է Անգլիային, ուստի նրա առաջնորդը պահպանութիւններէ յետոյ կը լինի սերտ միաւորութիւնը Մեծ Բրիտանիայի հետ ընդգծելով Ռուսիայի: Մենք մեր կողմէն, ասում է «Nord», կարող ենք դրականապէս հաստատել, որ այս բոլոր ենթադրութիւնները վերին աստիճանի անհնար են: Վերջինիցս պետութիւնները համաձայնութիւնը լոյս անձնակարի համակրութիւններ կամ պատահական հակակրութիւններ վերայ չէ հիմնուում: Նրա հիմն կազմում է փոխադարձ շահերի միութիւնը և համեմատութեան ղեգամբները, որով կապուած են այս երկու մեծ պետութիւնները: Նրանք երկուսն էլ շատ լուս հասկանում են, որ միայն միացնելով յոյսով կարող կը լինին կաշկռոյցը հետգրեալ աւելի ու աւելի ստատիկացող ինքնավարական շարժումներէ դէմ: Այս փոխադարձ ձեռնուած համաձայնութիւնը բնուէ երեւակայական չէ, ըստ որում նա պատասխանում է իրերէ գործութեամբ ստեղծուած պահանջներին:

Թեհրանից «Բէյրութ» հաղորդում են ճոր ճոր 18-ից, որ Ռում ուղարկուեցաւ 1000 պարսիկ բանակը անգլիական երկաթուղու գծի շինութեան համար: Պարսից կառավարութիւնը ուղարկեց Պարսից Աւարաք քաղաք մի ինժեներ, որը պետի ուղղէ քաղաքային ամրութիւնները և կառուցանէ զօրանոց:

Կալիֆոռնից հաղորդում են «Daily News» լրագրին, որ գրեթէ Հնդկաստանի բոլոր քաղաքներում լինում են ժողովներ, որոնց մէջ քննվում է տեղացիներին իրեն ազատական զինուոր հնդկական զօրքերում ընդունելու հարցը: Ասում են որ լուր Դիւքսիները այդ տեսակ խնդիրներին հապաքն քանակութիւն է ստացել: Ինքն փոխարքան ոչինչ չունի տեղի այդ միջոցին դէմ: Այն նախագիծը, որը համաձայն պետի թող ստուի ազատ զինուոր ընդունել հնդկական զօրքերում ներկայացուած է կառավարութեան քննութեան համար:

ԽԱՌՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Դ ե Ր ժ ա ն ա կ ա ն դ ա ղ ո ղ ա կ ա ն կ ե ա ն ք ի յ:—Վալդուրգիան վերադարձաւ Գերմանիայում իւր քաղաքէն: Վերադարձաւ ուսումնարաններում անձամբ քննութիւններ է կատարում: Մի գիւղի ուսումնարանում քննութիւնները հիմնաւէն էին: Սերբուսեցիք մի հարց է առաջարկում, բոլոր աշակերտները ի նշան այն բանի որ գետն, ձեռք են բարձրացնում, և յետոյ ուսուցիչը տալիս է աշակերտներին անունները և նրանք հիմնաւէն կրկնով պատասխան են տալիս: Վերադարձաւ շատ զոհ մնաց և շնորհակալութիւն յայտնեց թէ ուսուցիչն և թէ աշակերտներին: Ուսումնարանից տուն վերադարձաւ, փոքրիկ թուհիները (գերմանիէն Իոհան) իւր հօր մօտով գնում, որը ներկայ էր գտնուել հարցաքննութիւններին: «Դու գտնուել իւր հարցերը, իսկ ուսուցիչը քիչ չը հարցրեց» ասաց հայրը:—Ոչ, ես ոչինչ չը գտնուել: Կատարականից մանուկը:—Ապա ինչու էր անհարգելի ձեռք բարձրացնում:—Բայց, հայրիկ, ես ձեռք ձեռք էի բարձրացնում, որ նշանակում է, թէ ես ոչ չէր գտնուել: Ո՛վ աշխ էր բարձրացնում, նա նշանակում է, գտնուել: Ես էլ այնպէս էի անում, ինչպէս պէտք էր:

Մահդին, արարական լրագրերին խօսքերին նայելով, մի քանի ժամանակ է որ ուսել է չբանջաններ տալ իւր զինակիցներին: Խարտումը առեկտից յետոյ, ինչպէս յայտնի է, նա ապապատկութեան ենթարկուեցաւ և Մահդին գնեւորները մասամբ փողոցներում, մասամբ տներում և խանութներում հաւաքեցին ծոցի ժամացույցներ ոսկեայ, արծաթեայ և բրնձեայ, և ապա Մահդին հրամանով այս ժամացույցները յանձնուեցան նրա գանձապահին: Ամենքին հետաքրքրում էր այն հարցը, թէ Մահդին այդքան ժամացույցներէ հետ ինչ պետի անել: Մահդին նրանց չբանջաններ փոխարկեց երեք աստիճանի, նայելով թէ ինչ մետաղից է շինած ժամացույցը: Այդպիսի չբանջան ստացողները միմիայն զինուորիներն են: Նրանք կրում են ժամացույցներ կրծքի վերայ, որը ուրիշները երաւունք չունին անելու:

Դենիւրալ Դրանտը Նիւ-Յորքից տարուեցաւ Մոսկով Գիւլգոր որ 12-մղոն Սարատովայից հեռու է գտնվում և ամառը անցկացնելու մի բարձրադիր ամառանոցում: Դենիւրալը ներանում է

չորից և առողջութիւն էլ նորից վատացել է: Նա կաշկռանում չի խօսել և ստիպուած է նշաններով և գրութեամբ արտայայտել իւր միտքը: Գեներալի իւր ձեռքով գրուած կենսագրութեան հրատարակութեան համար առաջարկուած է 50,000 դոլար:

ՀԻՒՍԻՍԱՅՈՒՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՅՑ
ՆՈՐԱՊՈՒՆԻ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՅՑ
4 Յուլի:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. «Восходъ» և սրան կից հրատարակուող «Недельная Хроника Восхода» թերթերին եղաւ առաջին նախագիծը: Չուլիւն նրա համար, որ այս հրատարակութիւնները շարունակուած են լրագրութեամբ պարսաւել օրէնքները և կառավարական տնօրէնութիւնները հրէայներին վերաբերեալ, և զրգուած են հրէայներին պետական կարգի դէմ, արժանեւոր նրանց մէջ այն համոզմունքը, որ կառավարութիւնը և ուսուց ժողովրդի բոլոր դասակարգերը իրեն թէ վերաբերվում են դէպի նրանց անխնայ և կոյր անգիտութեամբ:

ԲԵՆԴՐԱՊ. Այստեղ հաստատում են, որ որպէս թէ բուլղարական կառավարութիւնը հոգի է բաժանում զարադաշի (չերնագործ) գաղթականներին սերբական սահմանի մօտ, և այս գաղթականութիւններին դուրս դնում է Բուլղարիա փախուստ տուած սերբական լեզուափոխականներին:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. Եւրոպական Ռուսիայի հացերի մասին մեծաւ մասամբ հաղորդում են, որ երաշտը մեծ վնաս տուեց պողպաններութեանը. գարնանը փայցաւ և տեղ տեղ հնձած է գրաստին կերակրելու համար:

ԹԵՀՐԱՆ. Վերջին երկու շաբաթուայ ընթացքում Մերվ և Պուլի-Կիշտի եկան բաւական մեծ թրւով զօրական օգնութիւններ ուսուց զօրքերի համար: Աւաղանիք իրենց կողմից շատացրին Հերատի քաղաքապահ զօրքը 4 հետեւի զօրագնացով և 4 գունդ էլ գետ Հերատի ճանապարհի վերայ է:

ԼՈՆԴՈՆ. Լորդ Զերինը հաղորդեց պատգամաւորների ժողովում որ Զիւլֆիկարի մօտ ուսուց զօրքերի թիւը քիչ շատ աւելացաւ, այլ և, որ Պիկոկ և Իեա կայսրտանները հասել են Հերատ տեղական ամրութիւնները այցելելու:

ՓՈՐԹ. Կուրսին Հուլից հետագրում է, որ թագաւորական ընտանիքը մայրաքաղաք վերադարձաւ: Խնամակալը և կառավարական ծե-

րակոյտի անդամները ընտրուեցան Ֆրանսիային հուստարիմ անձինքներից և թէ առհասարակ կարգը Աննամուս վերականգնուած է:

5 յուլի:
ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչն երեկ վերադարձաւ Պետերբուրգ, իսկ լուիսի 3-ին արտասահմանից վերադարձաւ Մեծ Իշխանուհի Սարկա Պաւլովնան:

Փոխ-ժողպետ Կուրսին նշանակուած է Սեւաստոպոլի քաղաքապետ:
«Journal de St.-Peters.» Սալիսիւրիին այն յայտնութեան առթիւ, որին համաձայն Զիւլֆիկարը Ռուսիայի համաձայնութեամբ գիշանկում է Աւաղանիային, ասում է, որ իրաւ Ռուսիան սկզբունքով համաձայնութիւն յայտնեց սրա մասին, եթէ միայն Զիւլֆիկար ասելով պետի հասկանալ, ինչպէս նշանակուած է անգլիական քաղաքներում այն հովիտը, որ գրտնվում է Հերուտի և լեւան ստորտի մէջ. բայց չի կարելի թող տալ, որ անգլիացիները պարտաւորուելին գիշանկ աղանցներին այն լեւանային անցքերը, որոնք Զիւլֆիկարից դէպի արեւելք են գտնվում, ըստ որում այս անցքերը գետ բանակցութիւններին առարկայ են կազմում Պետերբուրգի և Լոնդոնի մէջ:

ԼՈՆԴՈՆ. Հիւսիս-Իշխան պատգամաւորների ժողովում յայտնեց, որ բացի նախընթաց օրը հաղորդած տեղեկութիւնները, որոնք աւաղանային սահմանափակին էին վերաբերվում, գետ ոչինչ տեղեկութիւններ չը կան:

Լորդերի ժողովը վերջնականապէս ընդունեց այն օրինագիծը, որ վերաբերվում է 10 միլ. ֆունտ տնկելու հնդկական փոխառութեան:

ՓՈՐԹ. Սենատը հաւանեց Զինատունի հետ կայացած դաշնագրութիւնը:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Անգլիականութեան երկաթուղին:	
ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	ԹԻՖ.
ԼԻՍԱ	ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ.
Բաժնուստ արտու. գնում է Ժ. 8—35 ըստ առ.	
Բաժնուստ արտու. գնում է Ժ. 10—25 " գէշ.	
Բաժնու. գնում է Ժ. 10—55 " գէշ.	
Բաժնուց արտու. գնում է Ժ. 8— " ցիւր.	
ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԻ ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԵՋ.	
Թիֆլիսից արտու. գնում է Ժ. 3—15 " գէշ.	
Ստաւրոպոլից արտու. գնում է Ժ. 8—24 " առ.	
Վաղաքականութեան պատասխան:	
ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	ԹԻՖ.
ԼԻՍԱ	ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ.
Բաժնու. գնում է Ժ. 10—25 " գէշ.	
Բաժնուց արտու. գնում է Ժ. 8— " ցիւր.	
Բաժնու. գնում է Ժ. 10—55 " գէշ.	
Բաժնուց արտու. գնում է Ժ. 8— " ցիւր.	

Կ Ա Ր Է Թ Ե Լ Ե Ր Ի

Ի. և Կ. ԿՈՍՏՈՒ ԴՈՐՈՒՍԱՆ Պայտիւում

Պակասացրած գնեք ու՛.

Ֆ Ե Ր Դ. Է Բ Ն Ե Ր.